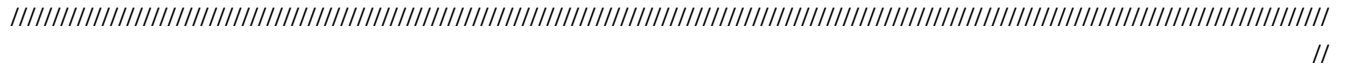

//

CONCEPTNOTA PAS

23.02.2022

//

INHOUD

1	G8 Scenario en maatwerkgebieden	3
1.1	G8 Scenario	3
1.2	Maatwerkgebieden	3
2	Maatregelen ter uitvoering van G8 tegen 2030	7
2.1	Luchtbeleidsplan	7
2.2	Piekbelasters (voorheen rode bedrijven)	7
2.3	Generieke maatregelen veehouderijen	9
2.3.1	Pluimvee/varkens	9
2.3.2	Rundvee	10
2.3.3	Correctiemechanisme	11
2.3.4	Nulbemesting in groene bestemmingen binnen SBZ-H tegen 2030	12
2.3.5	Vermindering emissie mestverwerkers	12
2.3.6	Significantie kader + monitoring en borging van drempel + overgangsregeling	13
2.4	Extra sturende maatregelen in de DPAS	35
2.4.1	Nutriëntenemissie rechten (NER)	35
3	Stikstofsaneringsplan	37
4	Begeleidingstraject landbouwers.....	38
5	Flankerend beleid.....	38
5.1	Overzicht maatregelen VR	38
5.2	Budgettaire impact	40

////////////////////////////////////
 //

1 G8 SCENARIO EN MAATWERKGEBIEDEN

1.1 G8 SCENARIO

Emissiereductiescenario G8 met volgende generieke emissiereducties tegen 2030

1. Luchtbeleidsplan 2030
2. Alle piekbelasters (= veeteeltbedrijven, mestverwerkers, industriële puntbronnen, enz. met impactscore >50% in referentiejaar 2015) stoppen: emissiereductie 100% tegen 2030
 - Industrie: geen installaties gevat (toestand 2015)
 - Landbouw: 58 veehouderijen en 2 mestverwerkers gevat (toestand 2015)
3. Varkens en pluimvee: emissiereductie van 60% in alle niet-AEA stallen tegen 2030 (bovenop generieke emissiereductie van ca. 10% tegen 2030 uit Luchtbeleidsplan)
4. Rundvee (noot: Emissiereductie maatregelen die een individueel bedrijf al neemt op grond van de ‘PAS-lijst’ worden in mindering gebracht bij het realiseren van deze emissiereducties.)
 - Vleesvee: emissiereductie van 15 % tegen 2030
 - Melkvee: emissiereductie van 15 % tegen 2030
 - Mestkalveren: emissiereductie van 20 % tegen 2030
5. In SBZ-H geldt daadwerkelijke nulbemesting (max. 2 GVE) in alle groene bestemmingen
6. De emissies van mestverwerkingsinstallaties met de grootste impactscore worden gereduceerd met 30% (18 van de 118 mestverwerkers gevat)
7. Wegverkeer: versnelling afname NOx-uitstoot per gereden voertuigkilometer (-2,2 kton NOx in 2030)

De Vlaamse Regering herbevestigt:

- **G8 - scenario vormt de basis van de ontwerp-DPAS** (het scenario op zich doet geen uitspraken over de maatregelen hoe de verschillende reducties moeten gehaald worden)
- Conform de toetsingscriteria voor de passende beoordeling van de ontwerp plan-MER en DPAS worden de emissiereducties en daaraan gekoppelde maatregelen uitgevoerd ten laatste tegen 2030.

1.2 MAATWERKGEBIEDEN

Kalmthoutse heide | habitat 3130, voorgesteld maatwerk:

- **Geen** bijkomende lokale emissiereducties door landbouw tegen 2030 bovenop G8.
- Allocatie van 0,9 ha natuurdoel binnen SBZ-H Kalmthout.
- Aanpak verdroging nodig voor instandhouding actueel habitat bij te hoge N-druk
 - Lokale vernatting (aanpassen waterhuishouding zonder effect buiten SBZ)
 - Aanpassen detailontwatering voor vermindering afvoer

De Maten | habitat 3130, voorgesteld maatwerk

- Geen bijkomende lokale emissiereducties door landbouw tegen 2030 bovenop G8.

vrijwillige bedrijfsstopzetting. Tot het ogenblik van de opheffing blijft de bestaande inrichtingsnota oranje bedrijven van kracht. Via BVR zal de optie bedrijfsverplaatsing wel geschrapt worden uit de bestaande inrichtingsnota oranje bedrijven.

- Bedrijven die tijdig (conform omgevingsvergunningsdecreet) een verlenging hebben aangevraagd van hun vergunning, maar op het moment van de call nog niet over een definitieve vergunning beschikken, komen in aanmerking voor de vrijwillige uitkoopregeling.

2.3 GENERIEKE MAATREGELEN VEEHOUDERIJEN

2.3.1 Pluimvee/varkens

Voor het terugdringen van de ammoniakuitstoot door de veehouderij bevat scenario G8 per (sub)sector een vooropgesteld emissiereductie bovenop de evoluties en maatregelen vervat in het Luchtbeleidsplan. Bij de doorrekening van de emissiereductiescenario's werd deze inspanning verdeeld over alle bestaande bedrijven, **vertrekkende van de referentietoestand 2015**. Het betreft volgende reducties:

- -60% voor varkens en pluimvee die nog in niet-AEA stallen gehuisvest zijn

Dit vertaalt zich per in een globaal emissieniveau dat moet bereikt worden tegen 2030:

- 5.700 ton NH₃ voor varkens (-60% t.o.v. 2015)
- 2.090 ton NH₃ voor pluimvee (-49% t.o.v. 2015)

Het scenario G8 op zich doet geen uitspraak via welke weg of instrumenten deze reducties bekomen dienen te worden. De scope van deze reducties (= -60%) zijn gericht op dieren die nog niet in AEA-stallen zitten en dus bestaande exploitaties, en dit te bereiken tegen 2030. Deze reducties kunnen op verschillende manieren bereikt worden: (1) minder dieren, (2) staltechnieken of andere technieken (opgenomen in MB AEA-stallen of de PAS-lijst), of (3) een combinatie van de twee voorgaanden. Voor uitbreidingen en nieuwe bedrijven geldt de AEA-verplichting en het significantiekader. Bedrijven die deze inspanningen tussen 2015 en nu al hebben geleverd, dienen dit uiteraard niet nogmaals te doen.

De Vlaamse Regering beslist:

Uitvoering reducties 60% in varkens /pluimvee op stalniveau ten opzichte van 2015

- In de sectorale regelgeving wordt verankerd dat **alle bestaande bedrijven die dieren houden in niet-AEA stallen uiterlijk tegen 2030, of al eerder bij de uitvoering van een nieuwe vergunning van onbepaalde duur, een reductie van 60 % op stalniveau dienen te realiseren**. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat een landbouwbedrijf een tijdelijke vergunning aanvraagt tot 2030.
- Waar mogelijk bereiken we de reductiedoelstellingen met investeringen in de meest moderne technieken; waar nodig en/of gewenst (= keuze bedrijf) kan dit ook met een reductie van het aantal dieren of een combinatie van beide;
- De technieken die hiervoor in aanmerking komen, zijn de technieken die opgenomen zijn in het MB AEA-stallen of de PAS-lijst; de PAS-lijst zal zo spoedig mogelijk (en nadien ook regelmatig) worden geactualiseerd; de wetenschappelijke commissie wordt hiervoor opnieuw samengesteld en geheractiveerd;

- Ingevolge voormelde maatregelen zal het aantal dieren verminderen. In functie van een globale afbouw van de varkensstapel op sectorniveau van 30% van het aantal dieren tegen 2030 wordt daarnaast een aparte vrijwillige stopzettingsregeling (op stal- of bedrijfsniveau) uitgewerkt die nog in 2022 wordt opengesteld.
- Er is een correctiemechanisme voorzien voor specifieke doelgroepen.

2.3.2 Rundvee

Voor het terugdringen van de ammoniakuitstoot door de veehouderij bevat scenario G8 per (deel)sector een vooropgesteld emissiereductie bovenop de evoluties en maatregelen vervat in het Luchtbeleidsplan. Bij de doorrekening van de emissiereductiescenario's werd deze inspanning verdeeld over alle bestaande bedrijven, **vertrekkende van de referentietoestand 2015**. Het betreft volgende reducties:

- -15% voor vleesvee en melkvee
- -20% voor mestkalveren

Dit vertaalt zich in een globaal emissieniveau dat moet bereikt worden tegen 2030:

- 6.500 ton NH₃ voor runderen (-16% t.o.v. 2015)

Het scenario G8 op zich doet geen uitspraak via welke weg of instrumenten deze reducties bekomen dienen te worden. De scope van deze reducties 15/20% op de bestaande exploitaties in deze subsector en dit te bereiken tegen 2030. Deze reducties kunnen op 2 manieren bereikt worden, minder dieren of maatregelen van de PAS lijst runderen (deze lijst die vastgesteld wordt door WeComVe bevat staltechnieken en managementmaatregelen zoals beweiden). Voor uitbreidingen en nieuwe bedrijven wordt verwezen naar significantiekader.

De Vlaamse Regering beslist:

Uitvoering reducties 15/20% in rundvee op deelsectorniveau ten opzichte van 2015

- In de sectorale regelgeving wordt verankerd dat **bestaande rundveebedrijven de overeenkomstige reductie (15/20%) moeten realiseren**.
- De deelsectoren melkvee en vleesvee moeten beide een reductie van 15% realiseren ten opzichte van de referentietoestand 2015, wat t.o.v. de actuele toestand neerkomt op een reductie-inspanning van 7,7% voor vleesvee en 23,7% voor melkvee
- De reductie wordt bereikt door:
 - Deze doelstellingen moeten worden bereikt op sector en deelsectorniveau, maar elk bedrijf moet wel een minimale inspanning leveren.
 - Elk bestaand bedrijf neemt een maatregel uit de PAS-lijst met een minimaal rendement van 5% voor melkvee en vleesvee (met flankerend beleid voor investeringen). Emissiereductiemaatregelen die een individueel bedrijf al neemt op grond van de 'PAS-lijst' worden in mindering gebracht bij het realiseren van deze emissiereducties; deze inspanning moet gerealiseerd zijn ten laatste tegen eind 2025.
 - Begin 2026 dient de sector halfweg te zijn, indien niet dan wordt door de bedrijven binnen de desbetreffende deelsector de restinspanning geleverd door een reductie van het dierenaantal op deelsectorniveau door actieve NER op te kopen in een gesloten NER markt (flankerend beleid zie onderdeel NER). Bedrijven die reeds reducerende maatregelen genomen hebben ten belope van 15/20% worden hierop vrijgesteld.
 - Bedrijven met mestkalveren dienen een reductie van 20% te realiseren tegen uiterlijk 2030.

2.3.4 Nulbemesting in groene bestemmingen binnen SBZ-H tegen 2030

Het bemesten van cultuurgronden draagt op drie manieren bij tot de stikstofbelasting op SBZ-H: (1) via vervluchtiging van ammoniak tijdens en na bemesting, die vervolgens deponeert binnen SBZ-H; en (2) door rechtstreekse bemesting van terreinen gelegen binnen SBZ-H en die nodig zijn voor realisatie IHD; en (3) door instroom van nutriëntenrijk oppervlakte- of grondwater, afkomstig van bemesting op nabijgelegen gronden.

G8 scenario voorziet dat de nulbemesting wordt ingevoerd binnen alle groene bestemmingen gelegen binnen SBZ-H **tegen 2030**. In totaal is 68.846ha van het SBZ-H (105.025ha) gelegen binnen groene bestemmingen. Op 3493ha daarvan wordt nog bemest. Dit deel brengen we tegen 2028 onder nulbemesting. Van deze percelen zijn 473 ha gelegen op een huiskavel, hiervoor geldt een vrijstelling.

De Vlaamse Regering beslist:

- Via regelgeving wordt de nulbemesting ingevoerd in alle groene bestemmingen in SBZ-H tegen 2028. Groene bestemmingen omvat het geheel van de gebiedsaanduidingen ‘reservaat en natuur’, ‘bos’ en ‘overig groen’.
- Huiskavels worden vrijgesteld van de nulbemesting.
- Bestaande ontheffingsmogelijkheden inzake de nulbemesting in deze gebieden wordt opgeheven.
- De bemestingsmaatregelen die extra genomen worden in MAP 6+ (betreffende de VEN-gebieden) en de daarbij horende winsten op het vlak van emissiereductie worden meegenomen in het monitorings- en borgingsmechanisme in functie van de evaluatie en voortgang van DPAS, alsook in het significantiekader (voor het bepalen van de variabele drempel). In de VEN-gebieden (zowel natuur als bos) passen we dezelfde regeling toe inzake nulbemesting als voor de SBZ-H-gebieden.
- Bedrijven die meer dan 20% van hun gebruiksareaal onder nulbemesting zien gaan en waar de leefbaarheid van het bedrijf in het gedrang komt kunnen gebruik maken van iedere optie uit volgend zwaarder flankerend beleid:
 - o Koopplicht gronden door overheid
 - o Inzet grondenbanken (om gronden te ruilen)
 - o Bedrijfsstopzetting (conform de regeling voor donkeroranje bedrijven)
 - o Bedrijfsomvorming
 - o Instap natuurbeheerplan
- Eigenaars en gebruikers kunnen inzetten op zelfrealisatie. In samenspraak met de landbouworganisaties, landeigenaars en natuurverenigingen werken we bestaande drempels verder weg. We werken binnen de groene bestemmingen daarvoor een stimulerend systeem uit met het oog op het versneld zelf realiseren van natuur. Hiervoor denken we, niet limitatief, bijvoorbeeld aan een gelijkaardig systeem als een gebruikersschadevergoeding.
- Er wordt een gedifferentieerd flankerend beleid voorzien (zie verder).

2.3.5 Vermindering emissie mestverwerkers

////////////////////////////////////
//

De mestverwerkingssector in Vlaanderen stoot jaarlijks zo'n 1000 ton NH₃/jaar uit. De 20 grootste installaties (waaronder twee piekbelasters) staan in voor zo'n 98% van die uitstoot. In het G8 emissiereductiescenario wordt de uitstoot van de 18 grootste installaties met 30% gereduceerd.

De Vlaamse Regering beslist:

<p>Regelgevend een aanpassing van de sectorale en/of bijzondere voorwaarden van deze sector door te voeren m.o.o. een emissiereductie van de 18 grootste (bestaande) installaties (niet-piekbelasters).</p> <ul style="list-style-type: none">• Het verplicht toepassen van (luchtzuiverings-) technieken voor ammoniak-emissiereductie• Regelgevend vastleggen van constructie- en werkingsvoorwaarden voor toepasbare luchtwassystemen (naar analogie met MB AEA stalsystemen)• Nieuwe mestverwerkingsinstallaties of uitbreidingen vallen onder het significantiekader NH₃-landbouw

2.3.6 Significantie kader + monitoring en borging van drempel + overgangsregeling

2.3.6.1 Situering

I. DOELSTELLING PAS

De Habitatrictlijn vereist dat in het kader van vergunningverlening in voorkomend geval een passende beoordeling wordt gemaakt van de gevolgen die een project of vergunningsplichtige activiteit heeft voor een betrokken habitatrictlijngebied, rekening houdende met de instandhoudingsdoelstellingen ervan. De betrokken bepalingen uit de Habitatrictlijn zijn omgezet in het Natuurdecreet (artikel 36ter, §§ 3 t.e.m. 6).

De impact van stikstofuitstoot op (de instandhoudingsdoelstellingen van) een habitatrictlijngebied is één van de milieueffecten die hierbij moet worden beoordeeld. De uitstoot van stikstof omvat zowel de uitstoot van ammoniak (NH₃), die in Vlaanderen in 2018 voor meer dan 95% afkomstig is van landbouwactiviteiten¹ (exploitatie van veehouderijen, uitrijden van mest, mestverwerking, enz.) als de uitstoot van stikstofoxiden (NO_x) door o.a. verkeer, industrie, landbouw en handel en diensten. Zowel ammoniak als NO_x verspreiden zich via de lucht en slaan vervolgens neer, onder meer in natuurgebieden. De verzurende en vermestende effecten van een te veel aan stikstofneerslag of -depositie, kunnen een schadelijke impact hebben op het milieu, de gezondheid en de biodiversiteit. Om die reden vormt de depositie van stikstof in de meeste Vlaamse habitatrictlijngebieden een belangrijk aandachtspunt, dat ook doorwerkt in de vergunningverlening. Daarbij is het van belang om de cumulatieve effecten van de stikstofuitstoot van alle relevante projecten mee in beschouwing te nemen.

Het beoordelingskader voor de passende beoordeling van de definitieve PAS, opgenomen in de kennisgevingsnota voor de plan-MER, werd op grond van inspraakreacties tijdens de terinzagelegging (2018) en de MER-richtlijnen vastgelegd. Het beoordelingskader bestaat uit een tweeledige toets. Aan beide toetsen moet voldaan zijn opdat een alternatief gunstig passend beoordeeld kan worden. Het betreft:

- **Toets 1:** Vertrekkend van de tijdshorizon 2050 waarbinnen de instandhoudingsdoelen (IHD) binnen Natura 2000-gebieden gerealiseerd moeten zijn, wordt voor 2030 vooropgesteld dat voor elk

¹ <https://www.milieurapport.be/sectoren/landbouw/emissies-afval/ammoniakemissie-landbouw>

habitattype in een SBZ-H de overschrijding van de kritische depositiewaarden (KDW) met 50% moet gereduceerd zijn ten opzichte van de toestand in het referentiejaar 2015.

- **Toets 2:** Voor de PAS-herstelmaatregelen, bestaande uit een algemene herstelstrategie en de gebiedsanalyse per SBZ-H, moet worden nagegaan of ze effectief en efficiënt zijn en of ze geen negatieve effecten veroorzaken op Europese habitats of soorten.

Het definitief PAS-kader is noodzakelijk om de voormelde Europese doelstellingen tegen 2050 te kunnen realiseren.

Het Vlaamse Gewest heeft zich tot doel gesteld om tegen 2050 de Europese verplichting te realiseren om alle op grond van de Habitatrichtlijn te beschermen habitattypes en soorten op haar grondgebied in een ‘gunstige staat van instandhouding’ te brengen (zie artikel 50ter van het Natuurdecreet en het Vlaamse Natura 2000-programma (VR 2017 1407 DOC.0775/2BIS)²). In de kennisgevingsnota van het plan-MER uit 2018 werd ook expliciet aangegeven dat “2030 [...] *halfweg de beschikbare tijdsperiode van 30 jaar [is] om de stikstofdepositie onder de kritische drempelwaarden te laten dalen*”.

Samen met de reductiemaatregelen en het natuurherstelbeleid om voormelde doelstellingen te bereiken wordt ook een significantiekader vastgesteld voor de beoordeling van de stikstofdeposities op de SBZ's van vergunningsaanvragen, met als doel om (nieuwe) economische ontwikkelingen zoveel als mogelijk toe te staan, zonder dat hierbij de doelstellingen van de PAS in gevaar worden gebracht.

II. VOORTOETS EN PASSENDE BEOORDELING

De beoordelingsfase bedoeld in artikel 6, lid 3 van de Habitatrichtlijn en artikel 36ter, §3 eerste lid en artikel 36ter, §4 van het Natuurdecreet wordt in de praktijk opgesplitst in **twee fasen**, waarbij in de eerste fase wordt nagegaan of bij voorbaat kan worden uitgesloten of een vergunningsplichtige activiteit een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken. Indien dit niet zo is, dan dient in de tweede fase de initiatiefnemer via een passende beoordeling aan te tonen dat het project of de activiteit de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet betekenisvol zal aantasten.

De zogenaamde **voortoets** vormt een eerste stap bij de toepassing van de habitattoets. De voortoets fungeert als een soort trechter die moet toelaten om die projecten of activiteiten te identificeren waarvoor een passende beoordeling zich opdringt. In het kader van de voortoets rijst de vraag of het project significante gevolgen kan hebben voor een speciale beschermingszone. Artikel 36ter, § 3 van het Natuurdecreet spreekt over een ‘betekenisvolle aantasting’. Indien er een risico bestaat op een dergelijke aantasting, moet er een **passende beoordeling** worden opgemaakt.

Hoewel plannen en projecten die onder het toepassingsgebied van artikel 6, lid 3 van de Habitatrichtlijn ressorteren in de regel individueel moeten worden beoordeeld, sluit het Hof van Justitie een programmatische aanpak niet uit.

² Zie ook MvT, Parl. St. VI. Parl. 2013-2014, stuk 2424, nr. 1, p. 46.

////////////////////////////////////
//

Een in een eerder stadium uitgevoerde integrale effectbeoordeling maakt het immers mogelijk om te kijken naar eventuele cumulatieve gevolgen van de deposities van stikstof in de betrokken SBZ's. Wanneer een programmatische aanpak steunt op een passende beoordeling die in een eerder stadium is uitgevoerd en volgens welke een bepaalde totale hoeveel stikstofdepositie verenigbaar is met de instandhoudingsdoelstellingen van die regeling, kan de bevoegde (vergunningverlenende) overheid volgens het Hof van Justitie – op basis van die beoordeling – een vergunning verlenen voor individuele projecten. Deze beoordeling mag evenwel geen leemten vertonen en moet volledige, nauwkeurige en definitieve constatering en conclusies bevatten die elke redelijke wetenschappelijke twijfel over de gevolgen van de plannen of projecten voor het betrokken beschermde gebied wegnemen.³

Het Hof van Justitie heeft in het PAS-arrest van 7 november 2018 benadrukt dat bij het uitvoeren van de passende beoordeling op het niveau van de programmatische aanpak niet zomaar rekening kan worden gehouden met overige maatregelen die deel uitmaken van deze aanpak. Het Hof van Justitie heeft – in de lijn met eerdere rechtspraak – geoordeeld dat de **toekomstige voordelen van dergelijke maatregelen niet mogen worden betrokken in de passende beoordeling** van de gevolgen van een plan of project voor de betrokken gebieden als die voordelen niet vaststaan omdat nog niet is uitgewerkt hoe de voordelen tot stand zullen worden gebracht of omdat het niveau van wetenschappelijke kennis het niet mogelijk maakt dat zij met zekerheid in kaart worden gebracht of gekwantificeerd.

Omtrent de vraag of er in het kader van een programmatische aanpak kan worden gewerkt met zgn. 'drempelwaarden', oordeelde het Hof van Justitie dat, wanneer met drempel- of grenswaarden wordt gewerkt, ook hier geldt dat deze waarden moeten steunen op een passende beoordeling (die in een eerder stadium is uitgevoerd) die voldoet aan het criterium dat er geen redelijke wetenschappelijke twijfel bestaat dat die plannen of projecten geen schadelijke gevolgen hebben voor de natuurlijke kenmerken van de betrokken gebieden.

Het hanteren van vooraf bepaalde beoordelingskaders in het kader van een programmatische aanpak is volgens het PAS-arrest van het Hof van Justitie toegelaten⁴ door artikel 6, lid 3 van de Habitatrichtlijn "*wanneer na een grondige en volledige toetsing van de wetenschappelijke deugdelijkheid van die beoordeling kan worden gegarandeerd dat er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat geen van de plannen of projecten schadelijke gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied, hetgeen door de nationale rechter moet worden nagegaan*".⁵ Het Hof van Justitie wijst hier op de toepassing van het voorzorgsbeginsel.

De lat wordt aldus hoog gelegd. In nog andere arresten luidde het dat "*een overeenkomstig artikel 6, lid 3, van de habitatrichtlijn uitgevoerde beoordeling [...] geen leemten [mag] vertonen en [...] volledige, precieze en definitieve constatering en conclusies [moet] bevatten die elke redelijke wetenschappelijke twijfel over de gevolgen van de geplande werkzaamheden voor het betrokken beschermde gebied kunnen wegnemen*".⁶

³ HvJ 7 november 2018, nrs. C-293/17 en C-294/17, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA e.a.

⁴ Het Hof erkent overigens dat "*een in een eerder stadium uitgevoerde integrale effectbeoordeling, zoals de effectbeoordeling die bij de vaststelling van het PAS is uitgevoerd, het mogelijk [maakt] om te kijken naar eventuele cumulatieve gevolgen van de deposities van stikstof in de betrokken gebieden*". Een dergelijke algemene beoordeling is aldus "*beter geschikt [...] om te kijken naar de cumulatieve gevolgen van meerdere projecten*", HvJ 7 november 2018, nrs. C-293/17 en C-294/17, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA e.a.

⁵ HvJ 7 november 2018, nrs. C-293/17 en C-294/17, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA e.a., overweging 104. Zie ook HvJ 11 april 2013, C-258/11, Grace en Sweetman, overweging 39.

⁶ HvJ 14 januari 2016, C-399/14, Grüne Liga Sachsen, overweging 50; HvJ 15 mei 2014, nr. C-521/12, Briels, overweging 27; HvJ 21 juli 2016, C-387/15 en C-388/15, Orleans, overweging 50.

////////////////////////////////////
 //

De passende beoordeling gesteund op de beoordelingskaders mag “geen leemten vertonen en moet volledige, nauwkeurige en definitieve constatering en conclusies bevatten die elke redelijke wetenschappelijke twijfel over de gevolgen van de plannen of projecten voor het betrokken beschermde gebied wegnemen”.⁷ In andere arresten heeft het Hof van Justitie het over ‘de beste wetenschappelijke kennis’ die als basis moet dienen voor de uitvoering van een passende beoordeling⁸, waarbij er ‘redelijkerwijs’ geen twijfel meer mag bestaan.⁹

III. PASSENDE BEOORDELING BEMESTEN EN BEWEIDEN

Intensieve bemestingspraktijken in en rondom de habitatrichtlijngebieden zorgen eveneens voor stikstof die via de lucht en het grond- en oppervlaktewater een negatieve impact kunnen hebben op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. In en rondom heel wat speciale beschermingszones gelden bemestingsregimes die een noodzakelijk herstel verder kunnen verhinderen.

Het **Hof van Justitie** oordeelde in het **PAS-arrest van 7 november 2018** dat ook bemesting en beweiding niet zomaar kunnen worden uitgesloten van een passende beoordeling in de zin van artikel 6, derde lid van de Habitatrichtlijn.¹⁰

In het kader van MAP 7 wordt een afdoend antwoord geboden op de rechtspraak m.b.t. de passende beoordeling voor bemesting en beweiding in en in de nabijheid van speciale beschermingszones.

2.3.6.2 Stikstofevolutie

I. BESTAANDE EMISSIES EN DEPOSITIES

Emissies

Sectorbijdragen

De belangrijkste bronnen van stikstofuitstoot (geheel van stikstofoxiden en ammoniak) in Vlaanderen zijn de land- en tuinbouw (49% in 2019, vnl. veeteelt) en het verkeer (33% in 2019). Andere sectoren (industrie, energie, handel en diensten, huishoudens, offroad, enz.) dragen gezamenlijk bij tot de overige 18%.

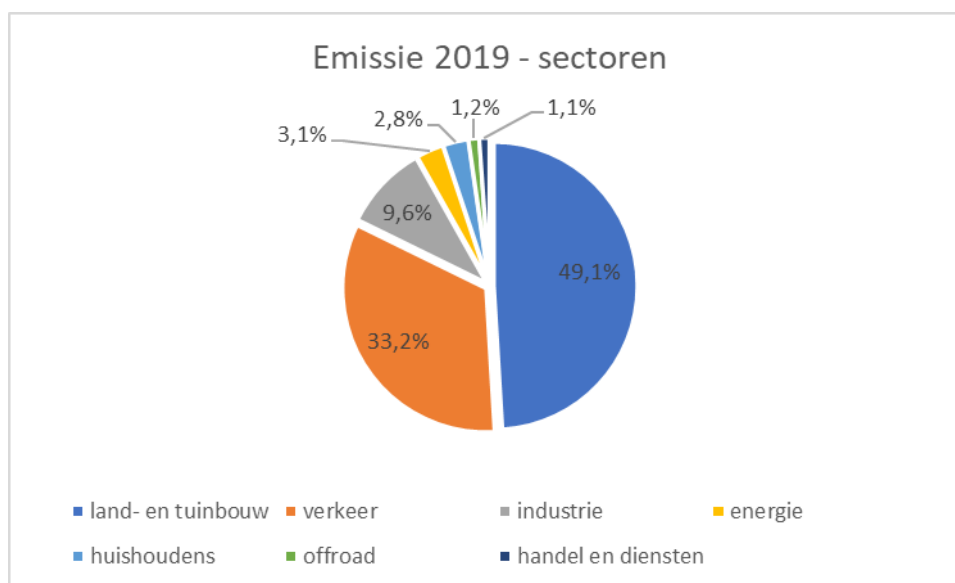
⁷ HvJ 7 november 2018, nrs. C-293/17 en C-294/17, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA e.a., overweging 98.

⁸ HvJ 17 april 2018, C-441/17, Commissie / Polen, overweging 139; HvJ 11 april 2013, C-258/11, Grace en Sweetman, overweging 40.

⁹ HvJ 7 november 2018, nrs. C-293/17 en C-294/17, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA e.a.

¹⁰ HvJ 7 november 2018, nrs. C-293/17 en C-294/17, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA e.a., overweging 68 e.v.

////////////////////////////////////
//

Sector	Emissie 2019					
	NOx		NH ₃		Totaal N	
	kton N	Aandeel (%)	kton N	Aandeel (%)	kton N	Aandeel (%)
huishoudens	1,47	3,9	0,55	1,6	2,0	2,8
industrie	6,20	16,4	0,69	2,0	6,9	9,6
energie	2,20	5,8	0,00	0,0	2,2	3,1
verkeer	23,41	62,0	0,45	1,3	23,9	33,2
off-road	0,84	2,2	0,00	0,0	0,8	1,2
land- en tuinbouw	2,98	7,9	32,30	94,6	35,3	49,1
handel en diensten	0,69	1,8	0,13	0,4	0,8	1,1
Totaal	37,8	100,0	34,1	100,0	71,9	100,0

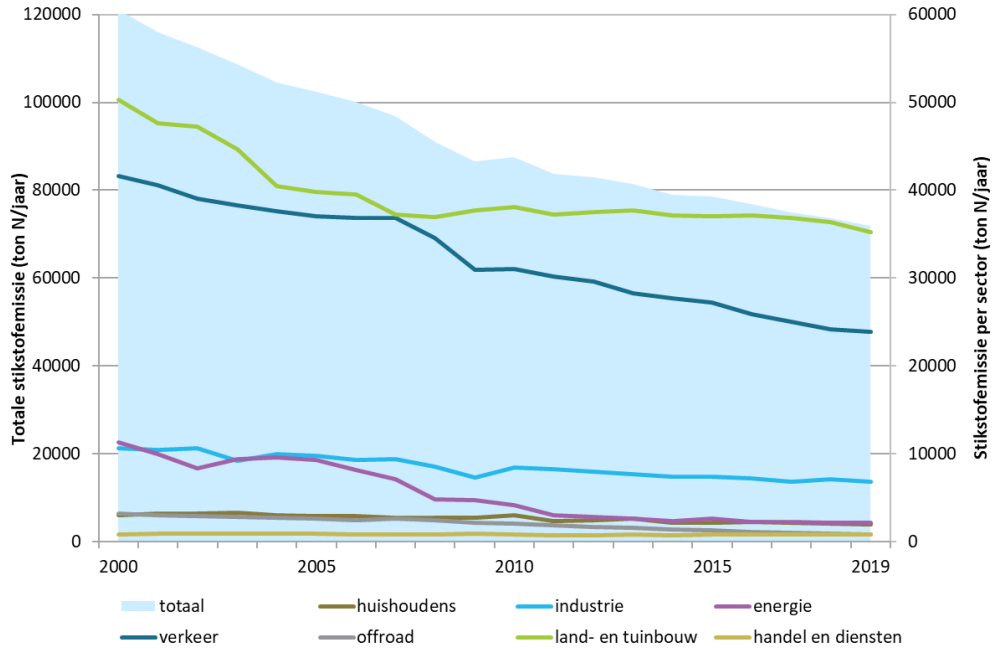
De uitstoot van stikstofoxiden (NOx) in Vlaanderen bedroeg in 2019 37,8 kton N. De belangrijkste bronnen van stikstofoxiden (NOx) zijn verkeer (62%: wegverkeer 32%, scheepvaart 17%, luchtvaart 12% en spoorverkeer 1%), industrie (16%) en de land- en tuinbouw (8%).

De uitstoot van ammoniak (NH₃) in Vlaanderen bedroeg in 2019 34,1 kton N. De uitstoot van ammoniak (NH₃) is voor 95% afkomstig uit de landbouw en omvat o.a. emissies uit stallen (62%), emissies bij het uitrijden van dierlijke mest (20%), bij kunstmestgebruik (7%) en bij mestverwerking.

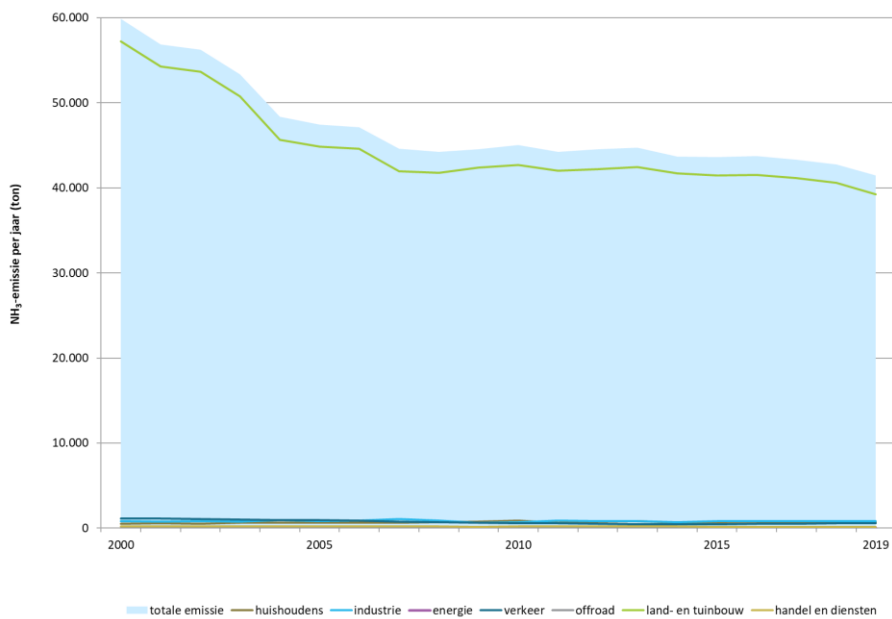
////////////////////////////////////
//

Evoluties

Ammoniak + NOx (ton N/j; totaal + per sector)

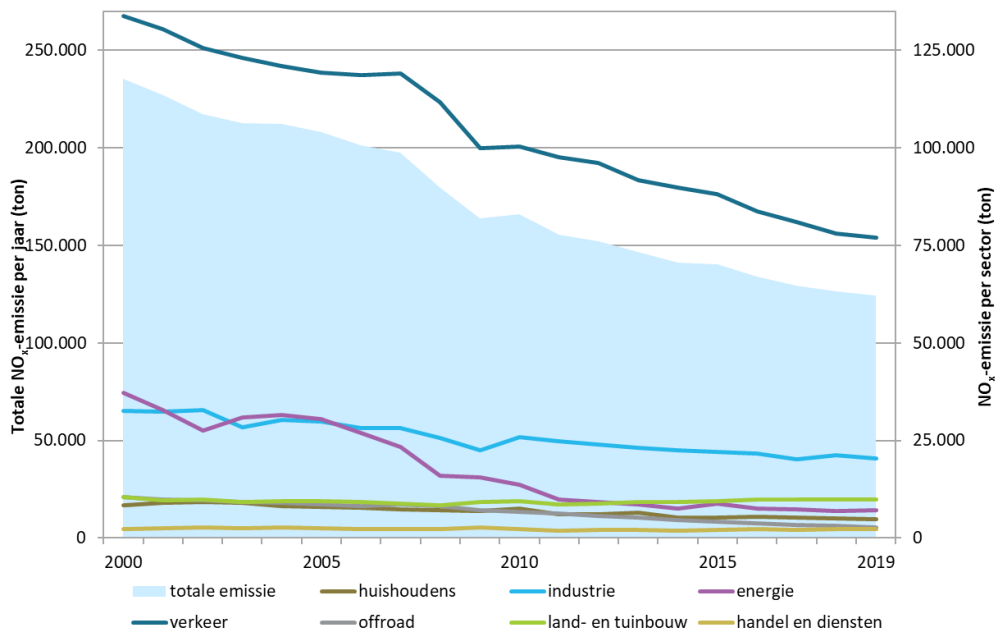

Ammoniak (ton NH₃/j; totaal + per sector)

//////////////////////////////////////
 //

NOx (ton NOx/j; totaal + per sector)

De stikstofuitstoot in Vlaanderen door de belangrijkste bronnen (landbouw en transport, samen meer dan 80% van de uitstoot) kent volgende evolutie:

- Landbouw (vnl. NH₃): uitstoot nam in periode 2000-2007 significant af, gevolgd door stagnatie vanaf 2008.
- Transport (vnl. NOx): uitstoot is significant afgenomen over de periodes 2000-2007 en 2008–2019.

De totale uitstoot van stikstof in Vlaanderen is tijdens de periode 2000–2019 jaarlijks systematisch en significant gedaald. Sinds 2008 is deze afname te danken aan de dalende trend in de emissies van NOx. Deze afname zet zich momenteel ook voort.

Bestaande depositiecijfers

In 2018 bedroeg de gemiddelde stikstofdepositie in Vlaanderen 23,2 kg N/ha. De stikstofdepositie daalde over de periode 1990-2018 (-47 %) en 2000-2018 (-31 %) door de inspanningen om de stikstofuitstoot in binnen- en buitenland terug te dringen. Sinds 2013 blijft de totale stikstofdepositie echter quasi onveranderd.

Het relatieve aandeel van ammoniak en stikstofoxiden in de totale stikstofdepositie bleef de laatste jaren vrij constant (voor ammoniak: 62 % in 1990, 57 % in 2018). Omdat ammoniak sneller dan NOx uit de atmosfeer verdwijnt via droge depositie en omzetting naar fijn stof, draagt de Vlaamse uitstoot van ammoniak véél meer bij tot de depositie van stikstof in Vlaanderen dan de Vlaamse NOx-emissies. In 2018 werd 34 % van de Vlaamse ammoniakuitstoot in Vlaanderen afgezet, terwijl dit voor de NOx uitstoot 9,5 % bedroeg.

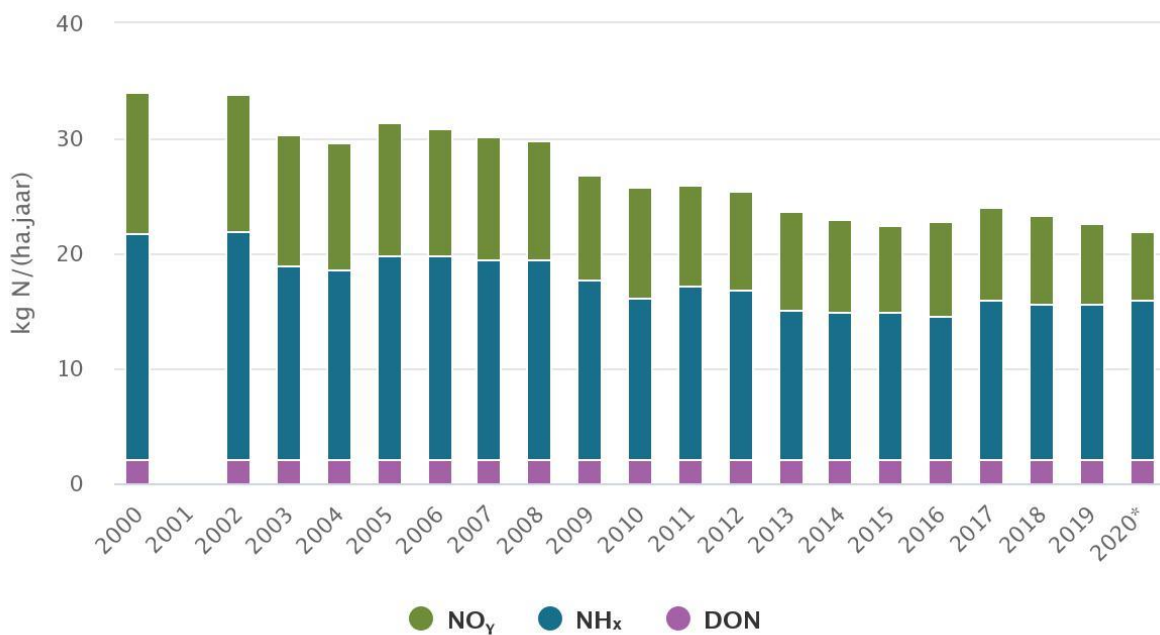
////////////////////////////////////
//

Binnen Vlaanderen valt het grootste deel van de stikstofdepositie afkomstig van binnenlandse emissies, toe te schrijven aan de sectoren landbouw (40 %) en transport (8 %). Daarnaast is 49 % van de totale stikstofdepositie het gevolg van import van stikstof van buiten Vlaanderen. Die depositie afkomstig van uitstoot buiten Vlaanderen ('buitenlandse' deposities) bestaat gemiddeld over Vlaanderen voor 53% uit NO_x en 47% uit ammoniak.

Door het effect van lokale emissiebronnen, in het bijzonder van ammoniak, is de depositie zeer ongelijk gespreid in Vlaanderen. In 2018 situeren de hogere deposities zich voornamelijk in landbouwintensieve gebieden in West-Vlaanderen, het noorden van Antwerpen en in beperktere mate het noorden van Oost-Vlaanderen. Wanneer wordt ingezoomd op de stikstofdepositie in de Habitatrictlijngebieden, blijkt dat ook de grote bijdrage van ammoniak tot de depositie en tot de overschrijding van kritische depositiewaarden (KDW) in deze gebieden.

Dit uitgesproken verschil in dispersie- en depositiegedrag tussen ammoniak en stikstofoxiden, en de relevantie ervan voor het stikstofbeleid inzake de Natura 2000 doelen, werd ook aangestipt door de commissie Remkes in haar eindadvies.¹¹

Gemiddelde stikstofdepositie voor Vlaanderen volgens VLOPS21

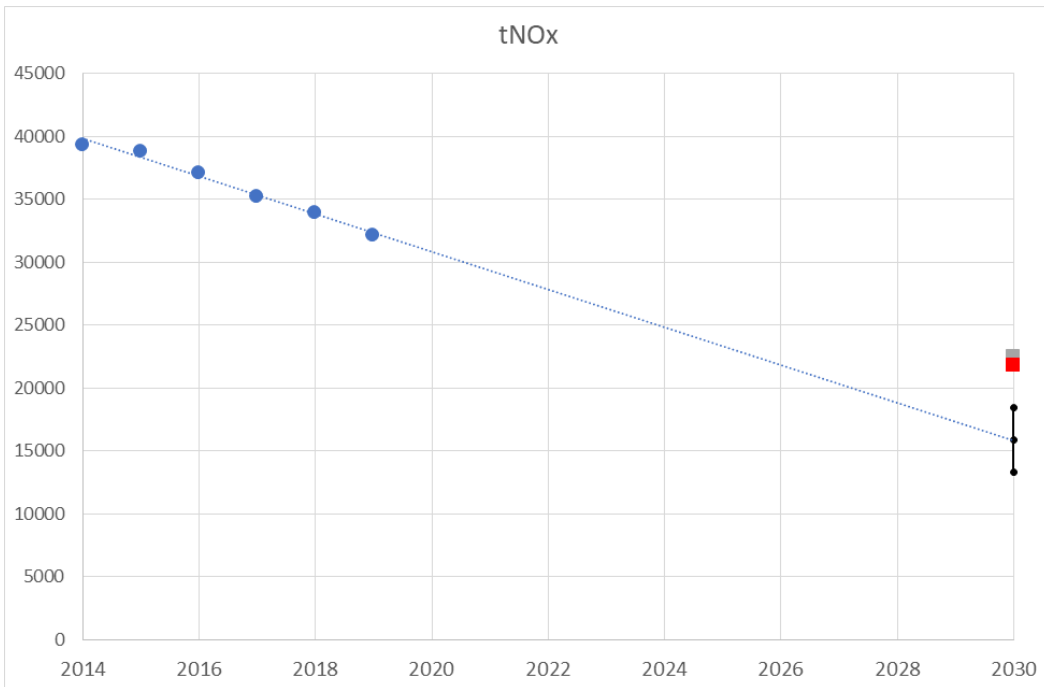

bron: VMM

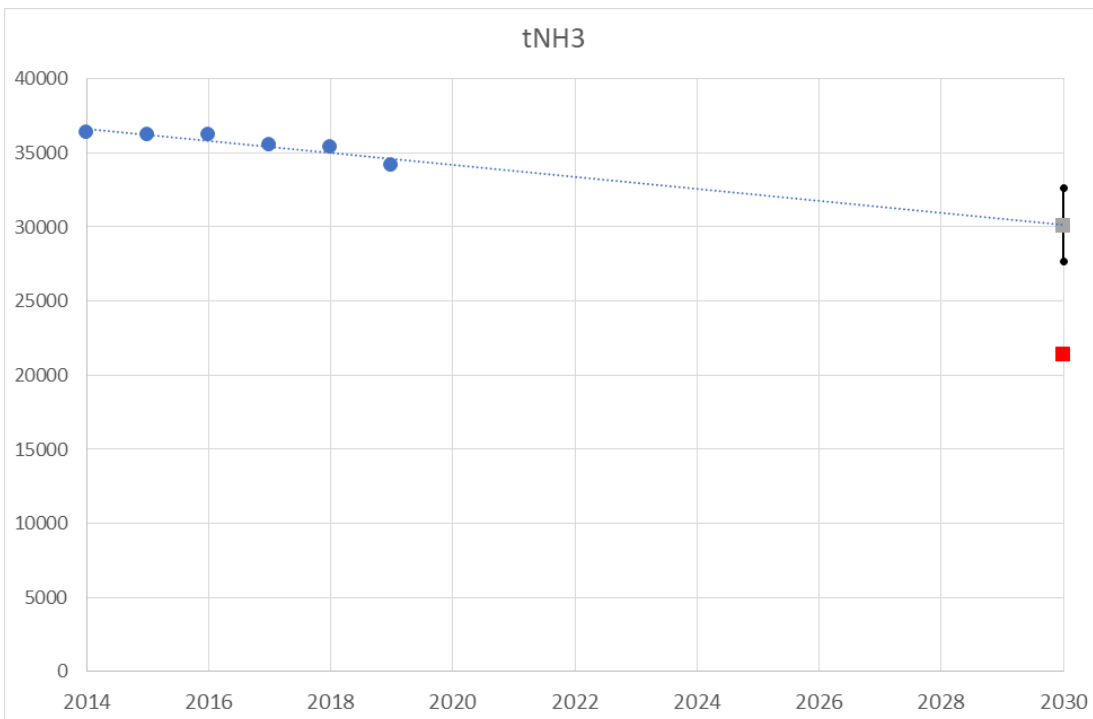
Figuur: Evolutie stikstofdepositie (stikstofoxiden NO_y, ammoniak NH_x, en organisch stikstof DON) in Vlaanderen, periode 2000–2020. Bron: VMM (www.milieurapport.be), berekeningen VLOPS-EMAV-IFDM, op basis van emissie-inventaris lucht (*Voorlopige cijfers: de depositie in 2020 werd berekend met emissies van 2019 en meteogegevens van 2020. Voor organische stikstof wordt een constante depositie in de tijd aangenomen).

¹¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/06/08/niet-alles-kan-overal>

Figuur: Emissie van NOx in Vlaanderen (ton N/j) tijdens de periode 2014–2019 (blauw; jaarwaarden + lineaire trendlijn) en vergelijking met de emissiereductiedoelstelling in 2030 overeenkomstig het Luchtbeleidsplan 2030 (grijze stip) en het PAS-emissiereductiescenario G8 (rode stip)

Figuur: Emissie van ammoniak in Vlaanderen (ton N/j) tijdens de periode 2014–2019 (blauw; jaarwaarden + lineaire trendlijn) en vergelijking met de emissiereductiedoelstelling in 2030 overeenkomstig het PAS-emissiereductiescenario G8 (rode stip).

////////////////////////////////////
 //

2.3.6.3 Beoordelingskaders

I. TOEPASSINGSGEBIED

Voor loutere **hernieuwingen** speelt het beoordelingskader geen rol als een hernieuwing niet gepaard zal gaan met bijkomende stikstofemissies en -deposities. De inrichtingen die het voorwerp uitmaken van een hernieuwing maken het voorwerp uit van de referentiesituatie, en worden desgevallend gevat door de reductiemaatregelen van het generieke scenario G8 (en/of van de bijkomende reductiemaatregelen). Bij de uitvoering van de reductiemaatregelen wordt ervan uitgegaan dat bij een hervergunning van een bestaande inrichting, zonder bijkomende stikstofemissies en -deposities, er geen sprake is van een verdere achteruitgang.

Bestaande bedrijven van wie de vergunning de komende jaren afloopt, kunnen opnieuw vergund worden zonder een passende beoordeling te moeten ondergaan, op voorwaarde dat ze geen netto bijkomende stikstofuitstoot veroorzaken en ze de verplichtingen binnen het G8-scenario respecteren. Een hervergunning voor een bestaand varkensbedrijf in een niet-ammoniakemissiearme stal kan bijvoorbeeld slechts worden verleend indien de inrichting de reductievermindering van -60% van de emissies realiseert in de aanvraag.

Begrippenkader

- IIOA = één inrichting of activiteit¹² en de aanhorigheden ervan op een bepaalde locatie of, in voorkomend geval, meerdere inrichtingen of activiteiten en de aanhorigheden ervan op een bepaalde locatie die voor hun exploitatie als een samenhangend technisch geheel moeten worden beschouwd. Het feit dat verschillende inrichtingen en activiteiten een verschillend eigendomsstatuut hebben belet niet dat ze door hun onderlinge technische samenhang als één ingedeelde inrichting of activiteit kunnen worden beschouwd.
- “x” is bij stationaire bronnen en bij veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties de te vergunnen situatie. In geval van verandering komt dit overeen met de vergunde situatie + veranderingen.
- “x” is in het kader van nieuwe mobiliteitsgerelateerde infrastructuur de depositie die het gevolg is van de nieuwe infrastructuur en waar dus geen sprake is van een uitbreiding van een IIOA.
- Bij wijziging aan bestaande (vergunde) mobiliteitsgerelateerde infrastructuur, stelt zich de vraag of de bestaande is gekoppeld aan een IIOA met impact op stikstofemissies:
 - Indien NEE, dan x = depositie ENKEL ten gevolge van de ingrepen of wijziging aan de bestaande infrastructuur (= depositie t.g.v. de nieuw vergunde stedenbouwkundige handelingen)
 - Indien JA, dan x = de integrale IIOA.
- De toetszone bestaat uit de actuele habitats (<https://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/e17fe655-987c-4c5f-bbae-b10dcd4fccc3>) in SBZ-H en de voorlopige zoekzones (<https://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/c1c4d674-f94a-42b8-a70d-098ddb0e9ced>) binnen 20-km afstand tot emissiebron(nen). Deze vormen samen de ruimtelijke vertaling van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD) voor elke SBZ-H.

¹² De ingedeelde inrichtingen en activiteiten zijn opgelijst in bijlage I bij het VLAREM.

Toepassingsgebied beoordelingskader NH3 veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties

- Het beoordelingskader NH3 geldt enkel voor effecten van eutrofiëring en verzuring via de lucht t.a.v. SBZ-H en is van toepassing op **de sectoren veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties**.
- Ongeacht het aandeel voorziene depositie van de IIOA (in de vergunningsaanvraag), moet steeds voldaan zijn aan de generieke en (indien van toepassing) gebiedsspecifieke maatregelen conform de definitief vastgestelde PAS.

II. INTERNE SALDERING

Voor de volledigheid wordt benadrukt dat ingevolge projectgebonden ingrepen waardoor de bestaande milieudruk verlaagt, de ‘vrijgekomen’ ruimte in principe kan worden ingezet in functie van het nieuwe project (het zgn. ‘intern salderen’). Door de vaststelling van maatregelen om de uitvoering van de doelen van de PAS te verzekeren, is in dergelijk geval in principe geen sprake van een verdere achteruitgang van de natuurwaarden (in het kader van een PAS), zodat kan worden aangenomen dat er evenmin sprake is van een betekenisvolle aantasting.

Merk hierbij op dat bij het uitvoeren van een voortoets geen rekening mag worden gehouden met eventuele milderende maatregelen, nu dergelijke maatregelen enkel in een passende beoordeling aan bod mogen komen (zie verder).¹⁴

III. GEBRUIK DREMPELWAARDEN

Uit de rechtspraak van het Hof van Justitie volgt dat het positieve effect van de maatregelen die krachtens artikel 6, lid 1 en 2 van de Habitatrichtlijn nodig zijn niet kan worden gebruikt om op grond van het derde lid in het kader van een passende beoordeling een vergunning te verlenen die negatieve gevolgen kan hebben voor beschermde gebieden.¹⁵ Naar de effecten van die maatregelen kan volgens het Hof van Justitie wél worden verwezen als zij daadwerkelijk worden uitgevoerd.¹⁶

In het PAS-arrest wordt overwogen *“dat de toekomstige voordelen van dergelijke maatregelen niet mogen worden betrokken in de passende beoordeling van de gevolgen van een plan of project voor de betrokken gebieden als die voordelen niet vaststaan, met name omdat nog niet is uitgewerkt hoe de voordelen tot stand zullen worden gebracht of omdat het niveau van wetenschappelijke kennis het niet mogelijk maakt dat zij met zekerheid in kaart worden gebracht of gekwantificeerd”*.¹⁷ Om de gunstige effecten van de emissiereducerende maatregelen in rekening te mogen nemen, is vereist dat reeds is uitgewerkt hoe deze gunstige effecten tot stand zullen worden gebracht, en de wetenschappelijke kennis moet het mogelijk maken dat deze gunstige effecten met de vereiste zekerheid in kaart kunnen worden gebracht of gekwantificeerd.

¹⁴ Zie HvJ 12 april 2018, nr. C-323/17, People Over Wind & Sweetman.

¹⁵ HvJ 7 november 2018, nrs. C-293/17 en C-294/17, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA e.a., overweging 124.

¹⁶ HvJ 7 november 2018, nrs. C-293/17 en C-294/17, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA e.a., overweging 123. Zie ook Ned. RvS, Verzoek om voorlichting met betrekking tot de instelling van een drempelwaarde voor geringe stikstofdeposities, W11.19.0346/IV/VO.

¹⁷ HvJ 7 november 2018, nrs. C-293/17 en C-294/17, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA e.a., overweging 130.

////////////////////////////////////
//

Derhalve is het vereist dat deze maatregelen daadwerkelijk worden uitgevoerd om te kunnen worden betrokken in het kader van een voortoets of een passende beoordeling, en om dus als grondslag te worden gebruikt voor de afgifte van een vergunning voor een project of een plan dat de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan aantasten. Het Hof van Justitie oordeelt dienaangaande in het PAS-arrest “dat het in strijd met de nuttige werking van artikel 6, leden 1 en 2, van de habitatrichtlijn zou zijn dat naar het effect van maatregelen die krachtens die bepalingen nodig zijn, kan worden verwezen om, **voordat die maatregelen daadwerkelijk worden uitgevoerd**, op grond van lid 3 van dat artikel een vergunning te verlenen voor een plan of project dat gevolgen heeft voor het betrokken gebied [zie in die zin arrest van 17 april 2018, Commissie/Polen (oerbos van Białowieża), C-441/17, EU:C:2018:255, punt 213]. Naar het positieve effect van de maatregelen die krachtens artikel 6, leden 1 en 2, van de habitatrichtlijn nodig zijn, kan ook niet worden verwezen om op grond van lid 3 van dat artikel een vergunning te verlenen voor projecten die nadelige gevolgen hebben voor beschermde gebieden”.¹⁸

Het is verdedigbaar dat de reductiemaatregelen kunnen worden aanzien als zijnde ‘daadwerkelijk uitgevoerd’ indien ze effectief in de regelgeving zijn verankerd en worden uitgevoerd. Met maatregelen waarvan de inwerkingtreding wordt uitgesteld, of waarvan de inwerkingtreding afhankelijk wordt gesteld van een latere gebeurtenis of beslissing, kan met zekerheid geen rekening worden gehouden.

IV. VOORTOETS

Gebruik van een de minimis-drempel

De staat van instandhouding van de natuurlijke habitats is in veel gebieden ongunstig. Het gevolg is dat vergunningverlening voor plannen en projecten die niet het beheer van een gebied betreffen niet eenvoudig is. Mede om deze reden voorziet de Programmatische Aanpak Stikstof in een aanpak die de stikstofbelasting aanzienlijk moet terugdringen. De **doelstelling van de PAS** is om in 2030 voor elk habitatype in een SBZ-H de overschrijding van de kritische depositiewaarden (KDW) met 50% te reduceren ten opzichte van de toestand in het referentiejaar 2015.

Hiervoor worden in de verschillende sectoren de noodzakelijk **maatregelen** voorzien, én worden deze maatregelen juridisch verankerd. Slechts op deze wijze kan afdoende rechtszekerheid worden gecreëerd opdat de maatregelen en de stikstofreducties zich effectief zullen realiseren. De concrete uitvoering van deze maatregelen is een kwestie van lange adem en structurele aanpak. Het pakket van maatregelen zal geloofwaardig en effectief moeten zijn, gericht op het daadwerkelijk realiseren van de instandhoudingsdoelstellingen voor het desbetreffende gebied. Alleen dan zal een drempelwaarde tot de mogelijkheden behoren voor bepaalde activiteiten of sectoren die zeer kleine stikstofdeposities veroorzaken.

Tegelijkertijd is het van groot maatschappelijk belang dat een veelheid aan projecten die op zichzelf steeds een zeer kleine depositie veroorzaken, zoals bouwprojecten, niet worden belemmerd. Daarbij gaat het eveneens om het wegnemen van onevenredige administratieve belasting. **Voorkomen moet worden dat ook voor activiteiten die nauwelijks een bijdrage leveren aan stikstofdepositie steeds een passende beoordeling moet worden gemaakt.**

¹⁸ Hvj 7 november 2018, nrs. C-293/17 en C-294/17, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA e.a., overweging 123 en 124.

////////////////////////////////////
//

Deze waarde is te onderbouwen vanuit

- Structurele afname van NOx-emissies tijdens de periode 2014–2019 en trend is in lijn met het tijdig realiseren van de 2030-doelstelling PAS scenario G8
- Het aanhouden van de nodige structureel dalende trend wordt strikt opgevolgd en indien nodig geborgd door periodiek bijstellen van de *de minimis*-drempel
- Door gebruik van een relatieve *de minimis*-drempel wordt rekening gehouden met de specifieke milieukeurmerken en omstandigheden van de betrokken SBZ-H
- Verschuiven depositiegedrag NOx versus ammoniak
- De beperkte bijdrage van stationaire NOx bronnen tot de totale stikstofdepositie in Vlaanderen, binnen en buiten SBZ-H.
- De cumulatieve totaalimpact van de emissies van de m.b.t. N-uitstoot vergunningsplichtige puntbronnen uit de sectoren industrie, energie en handel & diensten die zich onder de drempel bevinden, bedraagt in geen enkel SBZ-H in Vlaanderen meer dan 5% van de KDW van de IHD.
- Bij worst-case inschattingen (groeivoet van tweemaal verwachte economische groei van 3%) van mogelijke emissietoenames onder de drempel, gecombineerd met toepassing van bestaande emissie- en luchtkwaliteitsnormen, bedraagt die cumulatieve totaalimpact nergens meer dan 8% van de KDW van de IHD.

Ammoniak veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties

In tegenstelling tot wat het geval is voor NOx is er op heden géén sprake van een voldoende afname van de ammoniakemissie afkomstig uit de landbouw, noch van de daaruit volgende deposities van ammoniak in de habitatrichtlijngebieden in lijn met de doelstelling inzake reducties tegen 2030. De afname van de ammoniakuitstoot in Vlaanderen die ingezet was sinds de jaren 1990 is sinds 2007/2008 gestagneerd. Van alle binnenlandse emissies, hebben ammoniakemissies veruit de grootste bijdrage tot de depositie en tot de overschrijding van de KDW in de habitatrichtlijngebieden. Het betreft hier in hoofdzaak de ammoniakdeposities afkomstig uit landbouwpraktijken.

Aandeel voorziene depositie van de IIOA t.o.v. de KDW van de getroffen gevoelige habitat in de toetszone	Gevolg
$x \leq 0,025\%$	Geen passende beoordeling vereist
$x > 0,025\%$	Passende beoordeling vereist

Voor de duidelijkheid wordt benadrukt dat deze drempel in principe constant blijft, en deze niet is onderworpen aan variabiliteit (zie verder).

De ondergrens voor NH₃, zijnde een *de minimis-drempel van 0.025% t.o.v. KDW* van N-gevoelig habitat wordt gemotiveerd rekening houdend met onder meer volgende aspecten:

- Het risico op cumulatieve effecten is beperkter doordat de NER-markt volledig is gesloten;
- De grens wordt periodiek in de tijd geëvalueerd en indien nodig bijgesteld;
- Het aantal (bestaande) emissies dat onder deze grens valt is beperkt:

//////////////////////////////////////

Impactscore (%)	Aandeel exploitaties (%)	Aandeel emissies (%)
<0.025	44,3	9,1
0.025-0.1	22,5	22,6
0.1-50	33,0	67,7
>50	0,3	0,8

Tabel: Indeling van de veehouderijen op grond van impactscores, met het aandeel ten opzichte van het totaal aantal veehouderijen en het aandeel van de totale emissies door de veehouderijen in deze klasse (situatie 2015).

In 2025 wordt deze *de minimis*-drempel opnieuw bepaald, op basis van de monitoring.

V. PASSENDE BEOORDELING

Significantiekader

Het voorliggende significantiekader gaat uit van drempelwaarden, waarbij onder een bepaalde drempel een ‘voortoets’ kan volstaan. Voor projecten of plannen die een hogere bijdrage aan de KDW kunnen veroorzaken, dient een ‘passende beoordeling’ te worden opgemaakt volgens een aantal principes en richtlijnen. Als aan deze principes (en randvoorwaarden) is voldaan, kan het project gunstig worden geadviseerd voor wat de gevolgen van de stikstofemissies en -deposities betreft.

Hoewel een passende beoordeling op project- en planniveau steeds (wettelijk) verplicht is, kan het resultaat van deze beoordeling – althans voor wat de impact van de atmosferische NOx- en NH3-emissies betreft – in principe gunstig zijn voor zover het strookt met de inhoud van de significantiekaders.

In het kader van de PAS vindt ook een passende beoordeling gemaakt van de significantiekaders. Hieruit dient te blijken dat door de toepassing van deze significantiekaders er geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de SBZ-H zal ontstaan.

Significantiekader NOx

NOx mobiliteit

Aandeel voorziene depositie van de aanvraag t.o.v. de KDW van de getroffen gevoelige habitat in de toetszone	Gevolg
x > 1%	Mobiliteitsgerelateerde infrastructuur - vergunbaar/toelaatbaar mits <ul style="list-style-type: none"> In acht nemen van alle relevante technisch-economisch haalbare maatregelen om de depositie maximaal terug te dringen. Vanwege de grote diversiteit en complexiteit van mobiliteitsgerelateerde infrastructuurprojecten gebeurt de beoordeling geval per geval.

////////////////////////////////////
 //

Maatregel	NOx-reductie (t/j) in 2030	Kostprijs	Eenheidsreductiekost (€/kg vermeden NOx)
STOOKINSTALLATIES			
Toepassing SNCR	1500	7,4 M€ (verdeeld over 300 installaties)	< 5€
Toepassing SCR	8000	133,7 M€ (verdeeld over 2000 installaties)	< 20
Voltijdse Inzet SCR op gasmotoren glastuinbouw	800	0,8 M€ / jaar	1,04

Tabel m.b.t. de inzet van SCR en SNCR als technieken om NOx emissies te reduceren

Algemeen

- **Bijkomende stikstofemissies** van reeds bestaande IIOA mogen tijdens de PAS-planperiode tot en met 2030 in totaal op IIOA-niveau (= gecumuleerd over alle wijzigingen aan de IIOA) bij een uitbreiding of wijziging slechts leiden tot een verhoging van de impactscore met **maximaal 1%**
- Voorwaarden met betrekking tot de inzet van deNOx-technologie moeten worden nageleefd

Aandeel voorziene depositie van de IIOA t.o.v. de KDW van de getroffen gevoelige habitat in de toetszone	Gevolg
1% > x ≤ 5%	<p>De toetsing aan de drempelwaarde gebeurt op basis van de impactscore van de IIOA.</p> <p>Voor de installaties van de reeds bestaande IIOA geldt het huidige vergunningenbeleid (BBT en kosteneffectieve beleid met richtwaarde 8,6 euro/kg).</p> <p>Voor nieuwe installaties waarvan de impactscore >1% (en ≤ 5%) en voor uitbreidingen van installaties van een reeds bestaande IIOA waarvan de totale impactscore >1% (en ≤ 5%) bedraagt (of in de toekomst zal bedragen), gelden de volgende maatregelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alle technisch-economisch haalbare en kosteneffectieve maatregelen worden genomen zodat de emissiewaarden zo dicht mogelijk tegen de onderkant van de BBT-GEN-bandbreedte van de van toepassing zijnde Europese BREF studie liggen. • Voor emissiebronnen waarvoor er geen Europese BBT-GEN-bandbreedte bepaald is, worden alle technisch-economisch haalbare en kosteneffectieve maatregelen genomen. • De gehanteerde kosteneffectiviteitsgrens bedraagt 15 euro/kg. Voor de berekening ervan wordt een afschrijfstermijn van 10 jaar en een rentevoet van 10% gehanteerd. Vanwege de grote diversiteit en complexiteit van projecten en industriële installaties gebeurt de beoordeling geval per geval.

//////////////////////////////////////
 //

VI. MONITORING EN EVALUATIE

Bij de toepassing van de drempelwaarden in de voortoets en het significantiekader speelt monitoring en evaluatie een belangrijke rol. Dit is belangrijk om de (blijvende) soliditeit van de drempels te kunnen toetsen. In het kader van een programmatische aanpak met een (relatief) lange looptijd kunnen onzekerheden over de effecten van een dergelijk programma nooit volledig worden weggewerkt. De toepassing van onder meer het voorzorgsbeginsel dat in artikel 6, lid 3 van de Habitatrichtlijn ligt besloten, vereist derhalve dat de effectiviteit van de maatregelen als de beperkte uitgifte van bijkomende deposities wordt verzekerd en gemonitord. Hierbij dient te worden nagekeken of de toepassing van de drempelwaarden in de voortoets en het gebruik van het significantiekader de uitvoering van de doelstellingen van de PAS niet in het gedrang brengt. Monitoring en borging van het PAS-programma moet helpen erover te waken dat de jaargemiddelde depositie van stikstof (in alle SBZ-H's) structureel daalt zodat we de instandhoudingsdoelstellingen op termijn kunnen bereiken (overschrijding KDW gehalveerd tegen 2030, geen overschrijdingen meer in 2045). Omgekeerd biedt een goed werkend systeem van monitoring en borging ook de mogelijkheid om tijdens de uitvoering van het PAS-programma de inzet van maatregelen desgevallend af te stemmen op betekenisvolle en vastgestelde evoluties in de emissies en deposities in en buiten Vlaanderen.

VII. OVERGANGSREGELING

De geldigheidsduur van vergunningen van veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties die nog aflopen in 2022 wordt decretaal met anderhalf jaar verlengd. Een gelijke verlenging wordt eveneens toegepast voor vergunningen die aflopen in 2021 en waarvoor tijdig een hernieuwing werd aangevraagd. De voormelde verlengingen worden gerekend vanaf de definitieve goedkeuring van de PAS door de Vlaamse Regering. Deze regeling geldt enkel voor de inrichtingen welke omwille van de stikstofproblematiek inzake SBZ-H geen nieuwe vergunning zouden kunnen krijgen. De verplichting om een vergunningsaanvraag in te dienen binnen een bepaalde termijn voor de einddatum van de vergunning wordt eveneens verkort met het oog op het tijdig kunnen indienen van een nieuwe vergunningsaanvraag, waarbij rekening kan worden gehouden met de vereisten van de PAS.

2.4 EXTRA STURENDE MAATREGELEN IN DE DPAS

2.4.1 Nutriëntenemissie rechten (NER)

Het bestaande systeem van de NER is niet meer verenigbaar met de doelstellingen van de PAS. Opdat dit instrument sturend kan zijn in veestapelmanagement moet een hervorming doorgevoerd worden. Dit instrument kan enkel functioneren als er sprake is van een 'gesloten markt' die wat betreft capaciteit nauw aansluit bij de huidige veestapel. Pijnpunten op dit moment betreffen de groei door nieuwe NER mits mestverwerking, een te groot pakket 'slapende NER' die door invulling een ongecontroleerde groei van de veestapel mogelijk maakt en de uitzonderingen die een sturende afoming bij overdracht in de weg staan. Er zijn op dit moment 311 miljoen NER in omloop waarvan er 52,5 miljoen zogenaamde slapende of niet ingevulde NER zijn, waarvan er 41 miljoen geannuleerd zullen worden. In totaal werden 43,5 miljoen NER mits mestverwerking toegekend.

////////////////////////////////////
//

De Vlaamse Regering beslist:

Het bestaande systeem van de NER te hervormen en reeds met ingang van 1/1/2022 de mogelijkheid tot nieuwe NER mits mestverwerking (NER-MVW) stop te zetten. We bieden een oplossing voor vergunningen die aflopen in 2022 en 2023.

Daarnaast worden volgende hervormingen ingevoerd die naast de stopzetting van de instroom van nieuwe NER-MVW regelgevend verankerd worden:

- Systeem van groei mits mestverwerking wordt stopgezet en uit het decreet geschrapt.
 - Deze stopzetting grijpt niet in op de bestaande NER MVW.
 - Het schrappen van NER MVW werkt niet in op de mestverwerkingscapaciteit.
 - De in het verleden verkregen NER MVW blijven gebonden aan de mestverwerkingsplicht.
- Slapende NERs worden afgeroomd
 - Slapende NERs zijn NERs die op 1/1/2022 (foto) de afgelopen 3 jaar (conform systeem bestaande definitie mestdecreet) niet geactiveerd zijn (= gemiddeld aantal van de 3 laatste jaren).
 - Reserve van 10% van de actieve NER's, dit in functie van fluctuaties in de stalbezetting doorheen het jaar
 - Slapende NER's (behoudens vorig punt mbt 10%) verkregen vanaf de initiële toekenning in 2007 en sindsdien in het bedrijf gebleven, worden pondspondsgewijs afgeroomd, deels op de gratis verkregen NER's zonder vergoeding, deels op de gekochte NER's met vergoeding.
 - Slapende NER's die sinds 2007 verhandeld zijn worden opgekocht aan 1 euro/NER.
 - Slapende NER's die zich binnen een vergunning bevinden, waarvoor geïnvesteerd is in stallen (dierplaatsen) sinds 2017 worden niet ingekort.
 - Slapende NER ten gevolge van overmacht (brand, ziekte-uitbraak, ...) in de laatste 3 jaar worden niet afgeroomd (berekening op basis van situatie voor calamiteit).
- Daarbovenop is er een vaste afroming van 25% van alle actieve NERD's die verhandeld worden
 - Hierbij behouden we uitzonderingen voor specifieke overdrachten tussen 1ste-graads familieleden en overgang bedrijfsvorm binnen dezelfde capaciteit (= vervennootschappelijking).
 - NER worden gekoppeld aan exploitatienummer/landbouwer

5.2 BUDGETTAIRE IMPACT

Flankerend beleid PAS	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal
Beschikbare middelen PAS Crevits (1)	25	25	25	25	25	25	25	25	25	225
Beschikbare middelen PAS Demir (2a) - regulier	80	80	80	80	80	80	80	80	80	720
Beschikbare middelen PAS Demir (2b) - rode bedrijven		20	10	10						40
Beschikbare middelen Klimaatfonds Crevits (3)	25	13	13	13	13	13	13	13	13	129
Beschikbare middelen Klimaatfonds Demir (4)	10	10	10	10	10	10	10	10	10	90
Innovatie in de landbouw (5)			40	40	40	40	45	45	45	295
Bestaande provisie van 100 mio (6)	20	60	20							100
Verhoging provisie met 226 mio VAK (7)	2	131	43	50						226
Verhoging provisie nieuwe legislatuur (8)				200	250	300	324	350	400	1.824
Totaal flankerend beleid PAS	162	339	241	428	418	468	497	523	573	3.649

Zo komen we aan een **totaalbudget voor flankerend beleid van om en bij de 3,65 miljard euro**, waarvan 2,35 miljard euro vandaag nog niet voorzien in de begroting (getallen in het rood).

De bedragen in lijnen (6), (7) en (8) moeten nog toegewezen worden aan specifieke ministers. Voor (8) zal dit gebeuren door de volgende regering op basis van ramingen van benodigde kredieten die in 2024 al een stuk duidelijker zullen zijn dan vandaag. Voor (6) en (7) wijzen we de middelen als volgt toe:

Toewijzing provisie PAS 2022-2024 - met ruiter op provisie					
	VAK	VEK			Totaal VEK
		2022	2023	2024	2022-2024
Natuurherstel	85		35	40	75
VLIF-investeringen AEA-stallen	30		30		30
Afroming slapende NER's	12	12			12
Compensatie nulbemesting	3			3	3
Stopzettingsregeling donkeroranje	60			20	20
Stopzettingsregeling varkens	136	10	126		136
TOTAAL	326	22	191	63	276
<u>Ook voor stopzettingsregeling varkens (excl. provisie)</u>					
Klimaatfondsmiddelen HC 2022	25	25			25
Klimaatfondsmiddelen HC 2023	13		13		13
Onderbenutting Vlaamse Veerkracht	26		26		26
Totaal varkens	200	35	165	0	200

////////////////////////////////////
 //